

paa begge Sider i Tanke om, at der kunde kansee være lidt at hænge ved, medens de, naar der blot ligefrem var vist dem en Vel, de kunde gaae, saa gaae de hen og lade sig mægle imellem, og saa komme de nok tilrette. Jeg kan navnlig ikke antage, at der kan være nogen stor Fare ved at blive ved de almindelige Regler, som gjælde her i Landet, at Domstolene i Retstrætter ere de Autoriteter, man har at henvende sig til, for at faae sin Sag afgjort; thi jeg finder ikke, efter den Erfaring, jeg har gjort, deels i det praktiske Liv og deels ved at læse Risterne over Retshandlingernes Udfald i en Række af Aar, at der just er nogen stor Stridslyst her i Landet, og det maatte der være, naar de skulde gaae fra den Vel, der her er vist dem at gaae paa, uden i særvingende Tilfælde. Man maa nemlig vel bemærke, at Parterne skulle først møde for en Afsløsningskommission og modtage Mægling der; jeg har det Haab, at de Mænd, som blive udvalgte til at være Medlemmer af disse Afsløsningskommissioner, ville røgte deres Kald med den Samvittighedsfuldhed og Nidkærhed, som Sagens Vigtighed forpligter dem til, og naar de gjøre det, saa er det klart for Enhver, som har havt Deel i saadanne Forretninger tilforn, at saa er det ikke saa godt at gaae fra dem, uden at man nok kommer til omtrent at gaae ind paa det, som de opstille, forsaavidt som man nogenlunde kan være tjent med det, og selv om de nu ikke skulde kunne faae sig mæglet imellem saaledes, at Parterne kunde blive tilfredse, saa inden de kunde faae Sagen for Retten, skulde de endda ind i Forligelseskommissionen, og der skulde de atter mægles imellem. Man sig nu om Forligelseskommissionerne, hvad man vil, men der er dog mange Forligelseskommissioner, som forlige en grumme Hob Sager, og det skulde dog være sært, om de ikke kunde faae Endeel af de Gjenstridige af den Art ogsaa bragte til Gemyt og faae dem til at blive enige med hinanden; det er altsaa to Skjærilsb, som de skulde igennem, førend de komme for Retten. Der er en Betragtning, som jeg heller ikke kan lade ude, og det er nemlig den, at det turde være, at naar Leiligheden til at faae Sagen retlig paakjendt ligger saa nær, som den vil komme til at ligge,

naar vi gjøre Udvalgets Fleertals Anskuelser til vore, da kunde det nok hænde, at de saa tænkte som saa: ja, vi have ikke saa langt at gaae, lader os prøve, lader os see, hvem der har Ret, medens de, naar de skulde gaae den lange Omvei ad Rettens Vel, snarere gif ind paa en rimelig Accord. Fremdeles kan jeg heller ikke undlade at gjøre opmærksom paa, at Parterne kunne lade Afsløsningskommissionen dømme sig imellem; det staaer efter Udskafet, og saaledes som det er kommet til dette Thing fra Landsthinget, aldeles i deres Magt, og det maatte da kun være i saare enkelte Tilfælde, synes mig, at de skulde vælge at gaae den anden Vel. Enten maatte da Sagen være af saare stor Vigtighed, og i Sager af saare stor Vigtighed vilde jeg meget nødig, at man skulde vige fra de almindelige Regler med Hensyn til Retsspørgsmaals Paakjendelse, og forsaavidt Sagen ikke er af stor Vigtighed, maa den Omstændighed, at de absolut ville have Proces, være en Følge af Parternes Rivagtighed; og skulde det just træffe sig, at der paa enkelte Steder skulde være Mogle, der vare saa stridige af sig, saa lad dem prøve dem selv, saa ville vi da faae et Resultat ud, som alle Mennesker efter de Anskuelser, man hidtil har næret her i Landet, maae ansee for at være rigtigt, nemlig at de faae en Høiesteretsdom. Jeg skal ogsaa omtale, hvorvidt den største Betryggelse for Retsspørgsmaals Afgjørelse i dette Stykke kunde være at finde enten ved Afsløsningskommissionen eller ved Domstolene. Jeg indrømmer meget villigt, at Afsløsningskommissionerne, i Særdeleshed naar de indrettes saaledes som Lovforslaget har villet opstille dem, kunde have den allerstørste Rynlighed og Dygtighed til at paakjende, hvad Hovetiet kan være værd og hvorledes det rimeligt og bedst kan skaffes af Veien; men naar vi derimod skulle til at tale om, hvordan det vilde stille sig, naar de skulde til at dømme i en Retssag, det er altsaa at give en Dom om, hvorledes en Contract og de deri indeholdte Bestemmelser skulde forståes, saa vilde jeg rigtignok for min Deel, dersom jeg var Part i Sagen, helst til Domstolene. Der er af Comiteen foreslaaet i en anden Paragraph, men jeg ved denne Leilighed ikke kan undlade